

Betreft: Consultatie algoritmische besluitvorming in het bestuursrecht

Datum: 29 april 2024

Als toezichthouder op de Wet WOZ, wil de Waarderingskamer graag reageren op het reflectiedocument over algoritmische besluitvorming in het bestuursrecht. Deze reactie richt zich nadrukkelijk uitsluitend op de raakvlakken van de discussie over algoritmische besluitvorming en het werkkterrein van de Waarderingskamer de uitvoering van de Wet WOZ.

1. **Waarschuwing effecten van algemene regeling voor diverse besluiten**

In het kader van de eerste drie vragen in het reflectiedocument, willen wij graag de waarschuwing geven dat bij veel op personen gerichte besluiten in het bestuursrecht, zoals de WOZ-beschikking, waarbij weliswaar intensief algoritmen worden gebruikt, de inhoud van die besluiten en dus de 'keuzes' gemaakt door de algoritmen niet gebaseerd is op informatie over personen. Daarmee zijn de risico's die de aanleiding vormen voor deze reflectie hier (nagenoeg) niet aan de orde.

Ter illustratie een voorbeeld van één van de vele algoritmen die een rol speelt bij de totstandkoming van een WOZ-beschikking. Dit algoritme bepaalt of twee naast elkaar gelegen percelen die dezelfde eigenaar hebben, samen één WOZ-object vormen waardoor voor het geheel één WOZ-beschikking wordt genomen. Gegevens over de persoon van de eigenaar spelen geen rol bij deze keuze door het algoritme, maar enkel welk perceel welke eigenaar heeft.

Een voorbeeld buiten het WOZ-domein is bijvoorbeeld een algoritme dat wordt gebruikt als onderdeel van het besluit of iemand een Omgevingsvergunning krijgt voor de bouw van een woning, waarbij het algoritme 'toetst' of de beoogde bouwhoogte past binnen de voorschriften van het Omgevingsplan en waarbij de persoonskenmerken van de aanvrager zelf geen rol spelen.

Wij willen met deze waarschuwing voorkomen dat door de discussie over het waarborgen van rechten, een wetsvoorstel ontstaat dat van grote invloed is op alle besluiten (beschikkingen) waarbij algoritmen gebruikt worden. Een te brede reikwijdte van een algemene regeling kan leiden tot het onnodig overspoelen van burgers met informatie terwijl daarmee geen waarborgfunctie gediend is en niet leidt tot transparantie, maar wel grote gevolgen kan hebben voor de uitvoerbaarheid van wetten zoals de Wet WOZ.

2. Transparantie over besluitvorming

Ten aanzien van vraag 4 en 5 merken wij op dat wij binnen het WOZ-domein grote waarde hechten aan transparantie. Om die reden blijven wij uitvoeringsorganisaties stimuleren om aan inwoners uit te leggen hoe besluiten (zoals de WOZ-waarde) tot stand komen en welke processen en gegevens daarbij gebruikt worden. Dit gebeurt veelal in de vorm van een [verantwoordingsdocument](#). Een verantwoordingsdocument biedt inwoners gedetailleerde en algemene achtergrondinformatie over achterliggende werkprocessen bij gemeenten als het gaat om de WOZ.

Ook juichen wij het toe dat een aantal gemeenten dit verantwoordingsdocument hebben geregistreerd in het Algoritmeregister. Dit lijkt ons een passende manier om de gewenste transparantie over het gebruik van algoritmen te verantwoorden. Daarbij merken wij op dat in zo'n verantwoordingsdocument het niet om één algoritme gaat, maar dit document geïnteresseerden een begrijpelijke uitleg moeten geven over de set van tools en hulpmiddelen die gebruikt zijn bij de besluiten en hen inzicht moet geven in de bij de besluitvorming gemaakte keuzes, gedane aannames en de gebruikte gegevens, met als doel meer inzicht in het individuele besluit zelf. De in het verantwoordingsdocument beschreven werkwijze omvat in de praktijk vele tientallen, wellicht honderden 'algoritmen'. Wij achten het belangrijk dat een verplichting tot het transparant maken van algoritmen niet leidt tot een verplichting om algoritmen afzonderlijk te beschrijven, waardoor betrokkenen door de bomen het bos niet meer zien.

Een toelichting op de generieke motiveringsplicht in de Awb zou duidelijk kunnen maken dat het transparant maken van algoritmen primair gericht moet zijn op het inzicht bieden in het totale werkproces dat aan een besluit ten grondslag ligt en niet op een volledig overzicht van gebruikte algoritmen, zonder dat de samenhang van al deze algoritmen voor derden inzichtelijk zal zijn.